

2005ZCW68A

Vraag en aanbod in de Utrechtse jeugdzorg

**Een analyse van
Bureau Jeugdzorg Utrecht**

Augustus 2005

De wijze van gegevens verzamelen

De afdeling Indicatie heeft gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

1. De eigen registratiegegevens, die momenteel zoals gezegd niet geheel betrouwbaar zijn.
2. Registratiegegevens van Utrechtse jeugdzorgaanbieders.
3. Overleg met vertegenwoordigers van Utrechtse zorgaanbieders, waarin vrijelijk gepraat is over knelpunten in de Utrechtse jeugdzorg.
4. Een persoonlijke oproep (per mail) aan alle uitvoerend medewerkers van Bureau Jeugdzorg Utrecht om aan te geven welke 'verborgen vraag' er is.
5. Gesprekken met medewerkers van Bureau Jeugdzorg Utrecht en specifiek met de medewerkers van de afdeling Indicatie.

Wachlijst

Hieronder staan de wachtlijstgegevens, overwegend per 01-08-2005, welke de afdeling Indicatie heeft gekregen van de Utrechtse jeugdzorgaanbieders. Ze staan gerangschikt per traditionele hulpvariant (ambulante hulp, pleegzorg e.d.), niet per zorgvariant zoals de Wet op jeugdzorg die omschrijft. Dit is gedaan omdat de omslag naar zorgvarianten nog niet geheel gemaakt is in het jeugdzorgstelsel, en omdat de oude hulpvarianten voor velen een concreter beeld geven dan de nieuwe zorgvarianten.

Per hulpvariant staat wel aangegeven welke zorgvarianten die kan omvatten. Per hulpvariant wordt kort commentaar geleverd op de actuele wachtlijstgegevens.

Deze paragraaf wordt afgesloten met een overzichtstabel en enkele algemene conclusies.

Opmerkingen vooraf:

- De Stichting Gereformeerde Jeugdzorg is een bovenprovinciaal werkende instelling. Dat betekent dat ook jeugdigen uit andere provincies van in Utrecht gelegen voorzieningen gebruik maken. In dit wachtlijstoverzicht worden alleen de wachtende Utrechtse kinderen meegenomen.
- Gegevens over gemiddelde wachttijd e.d. hebben de zorgaanbieders reeds aan de provincie verstrekt. Daarom worden die hier niet apart weergegeven.

Intensief ambulante

Zorgvariant: Jeugdhulp: bij de cliënt thuis, of bij de zorgaanbieder, soms in groepsverband.

INSTELLING	AANTAL WACHTENDEN
De Rading (CLAS plus gezinsbegeleiding Hertenkamp)	9
Maatschappij Zandbergen/De Rading	42
Meerwijck	17
SGJ	0
Timon	4
Trajectum	30
UJL	20
Valkenheide	18

Totaal	140
--------	-----

Toelichting:

Intensief ambulante zorg is wederom de hulpvariant waarvoor de langste wachtlijst is, ondanks de capaciteituitbreiding die is gerealiseerd. De gemiddelde wachttijd voor ambulante hulp is momenteel enkele (2 of 3) maanden. De behoefte aan ambulante hulp is nog steeds groeiend. Een lange wachttijd is er voor CLAS (hulpaanbod bij seksueel misbruik). Dit wordt veroorzaakt door personeelsproblemen. Voor 10 voor Toekomst, hulp aan multiprobleem-gezinnen (UJL) bestaat eveneens een lange wachttijd (6 maanden of meer).

Dagbehandeling/dageducatie

Zorgvariant: Verblijf residentieel deeltijd, dikwijls gecombineerd met 1 of meerdere Jeugdhulpmodules.

INSTELLING	AANTAL WACHTENDEN
De Rading daghulp/dageducatie	0
Maatschappij Zandbergen	29
Meerwijck	6
Trajectum	8+5+4+4=21
Valkenheide	3
Totaal	59

Toelichting:

De wachtlijst voor de dagbehandeling en dageducatie is momenteel relatief kort. Dit heeft deels te maken met de peildatum van 1 augustus: rond de zomer vinden er traditioneel veel nieuwe opnames plaats, waardoor de wachtlijst aardig opgeschoond wordt. Deels heeft het ook te maken met de uitbreiding van de MKD capaciteit, welke begin dit jaar is gerealiseerd. Opvallend is dat er bij MKD Molenhorst momenteel lege plekken zijn, terwijl voor deze voorziening geen uitbreiding was gerealiseerd.

De nieuwe Boddaertgroep van Trajectum in Veenendaal zit vol en heeft 4 wachtenden. Dit is een 'nieuwe doelgroep': voorheen gingen kinderen uit Veenendaal en omgeving naar Ede voor de dagbehandeling, ze kwamen dus ook niet op de wachtlijst voor een Utrechtse voorziening.

Pleegzorg

Zorgvariant: Verblijf pleegzorg 24 uren, soms gecombineerd met Jeugdhulpmodules

INSTELLING	AANTAL WACHTENDEN
De Rading VvP	67
SGJ	3
Totaal	70

Toelichting:

De wachtlijst bij De Rading VvP (67) kan worden onderverdeeld in weekendpleegzorg (15), basispleegzorg (26), intensieve pleegzorg (5), specialistische pleegzorg (7), PIOP (6) en crisispleegzorg (8). Opvallend is dat ondanks de recente capaciteitsuitbreidingen van de pleegzorg de wachtlijst nog steeds groot is. Hier ligt een duidelijk knelpunt. De Rading geeft aan dat de wachtlijstgegevens van 1 augustus (67) nu reeds moeten worden aangepast naar 80 (eind augustus).

Gezinshuizen
Zorgvariant Verblijf residentieel 24 uurs

INSTELLING	AANTAL WACHTENDEN
UJL	5
Valkenheide	0
Totaal	5

Toelichting:

De gezinshuizen hebben een forse capaciteitsuitbreiding gehad (12 plekken, waarvan de laatste 4 onlangs gerealiseerd zijn), wat een zeer positief effect heeft gehad op de wachtlijst. Valkenheide is momenteel bezig de laatste nieuwe plekken te vullen.

Op de wachtlijst voor gezinshuizen staan momenteel enkele kinderen die in een traject geplaatst zijn, en dus niet op korte termijn naar een gezinshuis hoeven. Dit vertekent de wachtlijst enigszins.

Matching tussen kind en gezinshuis is een belangrijke en soms ook lastige aangelegenheid: net als in pleegzorg past niet elk kind in elk gezinshuis. Dit maakt dat sommige kinderen helaas langer moeten wachten op een plek.

De omvang van de huidige wachtlijst is vergeleken met het verleden zeker redelijk te noemen.

Leefgroepen en behandelgroepen
Zorgvariant: Verblijf residentieel 24 uur, vaak gecombineerd met modules Jeugdhulp

INSTELLING	AANTAL WACHTENDEN
De Rading	3
Maatschappij Zandbergen	5
Meerwijck	3
SGJ	0
Timon	7
Trajectum	6
UJL	7
Valkenheide	17
Totaal	31

Toelichting:

Zo goed als alle leefgroepen zitten vol of zijn bezig jeugdigen op te nemen op vrije plekken. De wachtlijst voor leefgroepen is niet gegroeid. De langste wachtlijst is momenteel bij het vakinternaat Valkenheide (14). Langere wachttijden zijn er momenteel met name bij het Maria Internaat (UJL), Timon BC (Timon), de structuurgroepen van Valkenheide en Kinabu (Trajectum). In sommige gevallen levert dat een duidelijk probleem op, soms gaat het ook om doorplaatsingen van jeugdigen uit een andere voorziening, waarbij de wachttijd minder belangrijk is.

Zelfstandigheidstraining
Zorgvariant: Verblijf residentieel 24 uurs, soms alleen ambulante Jeugdhulpmodules.

INSTELLING	AANTAL WACHTENDEN
De Rading	5
Maatschappij Zandbergen	27
Meerwijck	13
Timon	0
UJL	4

Valkenheide	0
Totaal	49

Toelichting:

Mede door de capaciteitsuitbreiding is de wachtlijst voor de zelfstandigheidstraining afgenomen. Voorheen waren er vaak 80 wachtenden of meer, nu ongeveer 50. De ervaring leert dat niet alle aanmeldingen voor zelfstandigheidstraining leiden tot een opname. Een behoorlijk percentage (ongeveer ¼ is de schatting) valt af gedurende de wachttijd of kort na de start van de zorg. Soms heeft dat met motivatie te maken, soms zijn het praktische problemen die de start van de zorg bemoeilijken, zoals het hebben van een dagbesteding, financiële problemen of middelengebruik. Ook staan een aantal jongeren op de wachtlijst, terwijl ze nu in een leefgroep verblijven.

Samenvatting

Per hulpvariant wordt hieronder het totaal aantal wachtenden weergegeven.

HULPVARIANT	AANTAL WACHTENDEN
Intensief ambulante	140
Dagbehandeling en daghulp/dageducatie	59
Pleegzorg	67
Gezinshuizen	5
Leefgroepen en behandelgroepen	48
Zelfstandigheidstraining	49
Totaal	368

Het lijkt erop dat de wachtlijst overall iets afneemt, vergeleken met eerdere metingen, waarbij 400 of meer wachtenden werden geconstateerd.

Opvallend is dat de wachtlijsten voor intensief ambulante hulp en pleegzorg omvangrijk blijven, ondanks de gerealiseerde capaciteitsuitbreiding. Vergeleken met eerdere metingen is de wachtlijst voor de zelfstandigheidstraining en de gezinshuizen afgenomen. De wachtlijst voor leefgroepen is ongeveer gelijk gebleven. De wachtlijst voor de dagbehandeling is erg afhankelijk van het meetmoment, maar lijkt ook wat te zijn afgenomen.

Extra capaciteit noodzakelijk op grond van wachtlijstgegevens

Hieronder wordt aangegeven voor welke bestaande hulpvarianten, voorzieningen of projecten Bureau Jeugdzorg Utrecht uitbreiding nodig acht op grond van de wachtlijstgegevens.

Het zal niet verbazen dat op grond van de wachtlijstgegevens die hierboven zijn gepresenteerd hier gepleit wordt voor uitbreiding van de capaciteit van de pleegzorg en de intensief ambulante zorg. Uiteraard is het idealiter zo dat er voor elk hulpaanbod geen wachtlijst zou moeten zijn, maar dat is geen reëel scenario. Als er keuzes gemaakt moeten worden, dan kiest Bureau Jeugdzorg Utrecht voor genoemde twee speerpunten.

Extra capaciteit pleegzorg

De tendens van de afgelopen jaren heeft zich gewoon voortgezet: de vraag naar pleegzorg blijft groeien, waarbij het aandeel netwerkpleegzorgplaatsingen (bij familie of bekenden) toeneemt. Ondanks de uitbreiding bij het offertetraject in 2004 en nog een tussentijdse capaciteitsuitbreiding zit de Voorziening voor Pleegzorg nu opnieuw aan de 100% bezetting.

De pleegzorg behoort het eerste vangnet te zijn als een kind niet meer thuis kan wonen en dient daarom in voldoende mate beschikbaar te zijn. Om die reden is het van groot belang dat de capaciteit van de pleegzorg nogmaals uitgebreid wordt. Een uitbreiding met wederom 60 plaatsen lijkt noodzakelijk te zijn om ruimte te geven aan de te verwachten groei, te verdelen over 16 basisvariant, 14 intensieve variant en 20 crisispleegzorg, en 10 weekendpleegzorg.

Vanuit Bureau Jeugdzorg Utrecht ligt er een duidelijke wens dat de pleegzorg ook een ruimer aanbod heeft voor oudere kinderen. Deze zijn nu vaak heel moeilijk te plaatsen in een pleeggezin. Op deze noemer zouden expliciet nieuwe bestandsgezinnen geworven moeten worden.

Tevens lijkt het een zinvolle suggestie om te onderzoeken of de Voorziening voor Pleegzorg een AWBZ erkenning kan krijgen, met name voor de weekendpleegzorg voor kinderen met psychiatrische problematiek (ADHD, ODD e.d.). Op die manier zou een deel van die populatie die nu in de weekendpleegzorg verblijft uit AWBZ middelen gefinancierd kunnen worden, zodat er ruimte vrij komt binnen de reguliere capaciteit van de pleegzorg.

Een tweede suggestie ligt in het intensiveren van het aanbod voor crisispleegzorg door niet alleen het pleeggezin, maar ook het eigen gezin intensief te begeleiden, zodat een kind, als de omstandigheden het toelaten, weer sneller naar huis terug kan.

Flexibilisering en uitbreiding intensief ambulante en aanbod Families First

De wachtlijstgegevens maken duidelijk dat de behoefte aan ambulante hulp groot is. Zowel de maatschappelijk werkers van Bureau Jeugdzorg als medewerkers van de afdeling Indicatie geven aan dat flexibilisering en/of uitbreiding van het aanbod intensief ambulante dringend gewenst is op de volgende onderdelen:

- *Uitbreiding Families First (FF) en soortgelijk aanbod.* FF hanteert geen wachtlijst, omdat ze uitgaan van een acute crisissituatie. In die zin is de wachtlijst voor FF dus 'onzichtbaar'. De praktijk leert echter dat er vaak bij het CCP om FF wordt gevraagd, maar dat het dan niet beschikbaar is, hetgeen gezien de doelstelling van FF (inzet hulp in acute crisissituaties ter voorkoming van een uithuisplaatsing) zeer onwenselijk is. Uitbreiding van de capaciteit met minimaal 15 trajecten per jaar is noodzakelijk. Naast uitbreiding van Families First is ook een snelle beschikbaarheid van flexibel in te zetten intensief ambulante hulp wenselijk. Dit is een uitdrukkelijke wens van het Crisis Coördinatie Punt van BJU, daarin gesteund door maatschappelijk werkers en ook zorgaanbieders. Het komt zeer regelmatig voor dat voor een kind of gezin ambulante crisishulp gezocht wordt, maar dat het niet past in de 'definitie' en doelgroep van FF – bijvoorbeeld omdat er sprake is van een chronische crisissituatie en niet van een acute crisissituatie - terwijl een dergelijk hulpaanbod wel gewenst is. Meerwijck heeft aangegeven niet van het format van FF te kunnen en mogen afwijken, maar erkent dat er een doelgroep is die daardoor niet geholpen kan worden. Voor deze groep is snel inzetbare ambulante hulp nodig, waarbij ook eerst fors geïnvesteerd moet worden (bijvoorbeeld 5 contacturen per week), waarna afgebouwd kan worden naar een 'gewone' frequentie van 1 keer per week 1 ½ uur. Of deze hulp apart georganiseerd moet worden als ambulante crisishulp, of onderdeel kan zijn van het reguliere aanbod IA, hangt af van de mogelijkheden om de reguliere intensief ambulante hulp snel en flexibel in te kunnen zetten.
- *Uitbreiding 10 voor Toekomst,* het aanbod van de UJL van intensieve en langdurige hulp aan multi-probleem gezinnen. Binnen het ambulante segment is het belangrijkste knelpunt gelegen bij 10 voor Toekomst. De wachttijd bedraagt vaak 6 maanden of meer. De gerealiseerde uitbreiding in 2004 is direct gebruikt, waarna de wachtlijst weer volliiep. Er is gewoon meer behoefte aan dit aanbod. Uitbreiding met 10 plekken is wenselijk. Momenteel staan er 7 gezinnen op de wachtlijst, die allemaal al langer dan 3 maanden wachten.

- *Crisisinterventie naast Crisis Opvang Meidenhuis (De Rading)*. Het zou wenselijk zijn als alle crisisopvangvoorzieningen de beschikking hadden over een aanbod ambulante crisisinterventie naast de crisisopvang. In Utrecht beschikt alleen het Meidenhuis niet hierover.
- *CLAS*. Het CLAS project (hulp bij seksueel misbruik aan alle betrokkenen) worstelt al lang met personeelsproblemen. Daardoor is er een zeer lange wachttijd. Dat is voor cliënten met deze problematiek zeer vervelend. De vraag is echter hoe die wachttijd zou zijn zonder die personeelsproblemen. Vooralsnog adviseert Bureau Jeugdzorg Utrecht om eerst een goede doorstart te maken met CLAS en in een later stadium te kijken of capaciteitsuitbreiding noodzakelijk is.

31 augustus 2005

Nic Drion
Hoofd afdeling Indicatie Bureau Jeugdzorg Utrecht